

Pokánie a odovzdanie

I. Náčrt

Krátka osnova

Význam pokánia – Mar 1,15; Mat 3,2; 4,17; Sk 2,37.38

1. Čo nie je pokánie

- a) Pokánie nie je odčinenie zlých skutkov
- b) Pokánie nie je vonkajší skutok
- c) Pokánie nie je náš výkon, náš čin

2. Čo je pokánie – Rim 12,1.2; Ján 12,32; Ž 32,1.2.5; Ž 51,12; Zj 3,18-20 a) Pokánie je zmena zmýšľania b) Pokánie je nový vzťah c) Pokánie je obrat v životnej orientácii človeka d) Pokánie znamená dovoliť Bohu, aby sa stal Pánom nášho života

3. Čo vedie človeka k skutočnému pokániu – Rim 2,4; Mar 1,15; Rim 12,1.2; Ján 16,7.8; Žid 3,7.8 a) Božia добрota vedie človeka k pokániu b) Zvest' evanjelia vedie človeka k pokániu c) Duch Svätý vedie človeka k pokániu

4. Úplné odovzdanie sa Kristovi – Prísl 23,26; 1 Ján 4,19; Mar 12,28-33; Fil 1,21; Gal 2,20.21

Význam pokánia – Mar 1,15; Mat 3,2; 4,17; Sk 2,37.38

Pokánie je slovo, ktorým mnohí pohrdajú. Pokánie sa často považuje za slabosť. Mnohí ľudia tvrdia: „Nemám čo ľutovať. Čo som bol, bol som rád, a čo som robil, robil som rád.“

Výzva k pokániu nie je populárna. Zaznievala však vo všetkých rozhodujúcich okamihoch dejín, vždy, keď o niečo šlo, keď sa niečo dôležité dialo. Ámos, Eliáš, Ján Krstiteľ, Pán Ježiš, apoštolovia, reformátori a ďalší vyzývali ľudí k pokániu. Bolo to charakteristické pre všetkých veľikánov dejín. Samotný Kristus vyzýval ľudí: „Kajajte sa, lebo sa priblížilo nebeské kráľovstvo.“ (Mat 4,17; pozri tiež Ám 5,4.14.15; 1 Kráľ 18,21; Mat 4,17; Mar 1,15; Mat 3,2)

Kajajte sa! Taká nemoderná výzva. Prečo vlastne? Azda to platí len pre tých druhých. Alebo aj pre mňa? Divíme sa tomu. Kajateľ sa nám nie je vlastné. Preto musia prísť silné osobnosti a vyzvať nás k tomu. Aj keď je to nepopulárne, je to stále aktuálne. Pokánie je kľúčová skúsenosť v našom živote. Ním sa meníme. Ak ho prežijeme, sme iní. Čo je to teda pokánie?

1. Čo nie je pokánie

- a) Pokánie nie je odčinenie našich zlých skutkov. Odčiniť hriechy alebo na-praviť zlé myslenie nemôžeme jednoducho ničím. Ani ten najušľachtilejší skutok nemôže odstrániť naše prestúpenie.
- b) Pokánie nie je viditeľný, vonkajší skutok. Nijakými modlitbami, pôstom, odriekavaním, púťami, askézou ani ničím podobným sa nedá kajateľ sa. Pokánie sa deje vo vnútri človeka. Navonok sa prejaví v konkrétnych postojoch a činoch.
- c) Pokánie nie je náš výkon ani čin. Mnohí si myslia, že pokánie je to, čo robia oni. Podľa nich je to určitá schopnosť človeka vyjsť v ústrety Pánu Bohu. Najskôr ja ľutujem svoje hriechy, potom ma Boh prijme na milosť. Skutočnosť je však iná. Pokánie v nás vyvoláva sila, ktorá nám nie je vlastná. Pokánie je výsledkom pôsobenia nadprirodzenej moci.

Pokánie nie je náboženský úkon, zásluhou ktorého získavame spasenie. Nie som spasený za to, že sa kajám. Spasenie je a vždy zostane darom nesmiernej Božej milosti. Nie je to odmena za niečo. Inak by sa pokánie stalo mojím skutkom, za ktorý, keďže som ho urobil, by bol Boh povinný spasiť ma. Najlepšie sa to dá vyjadriť pomocou paradoxu: bez pokánia nemôžem byť spasený, ale nie som spasený na základe toho, že som robil pokánie.

2. Čo je pokánie – Rim 12,1.2; Ján 12,32; Ž 32,1.2.5; Ž 51,12; Zj 3,18-20

- a) Pokánie je zmena zmýšľania. Prebieha v našej myšli a potom v našom vnútri. Keď vychádzame z jazykového významu gréckeho slova „metanoia“, ktoré sa bežne prekladá ako „pokánie“, potom je to „zmena zmýšľania“. Každá zmena sa začína v myšli človeka. Tam má svoj počiatok každý skutok. Na našom myslení v živote veľmi záleží. Ako premýšľame, takí sme. Správne sa hovorí: „Povedz mi, o čom pre-mýšľaš, a ja ti poviem, kto si.“

Prečo je potrebné zmeniť naše myslenie? Pretože človek, ktorý nepozná Boha a vo svojom živote nedáva jeho vôľu na prvé miesto, sa díva na Boha, na ľudí, na seba, na prírodu a na život inak, ako by mal. Človeku, ktorý s Bohom nežije a ktorý s ním vo svojom živote ani nepočíta (tzv. prirodzenému človeku), je vlastné, že myslí sebecky a najmä na seba, že všetko, čo sa len dá, sa snaží získať pre seba. Ide mu predovšetkým o „chlieb a hry“. Pokánie je nový spôsob myslenia, ktorý sa odrazí v novom vzťahu.

b) Pokánie je nový vzťah. O aký vzťah tu ide?

ba) Nový vzťah k Bohu. Pred pokáním sa človek díva na Pána Boha (pokiaľ v neho vôbec verí a nie je mu ľahostajný) ako na niekoho, kto je veľmi ďaleko, kto sa o nás veľmi nestará a koho v podstate ani nezaujímajú naše problémy a trápenia. Je to vzdialený Boh, možno krutovládca, ktorý dovoľuje vojny, koncentračné tábory, smrť detí a pod.

Keď zistíme, aký vzťah má Boh k nám osobne, keď pochopíme, aký Boh v sku-točnosti je, spoznáme v ňom bytosť veľmi blízku, ktorá sa o nás stará a myslí na naše blaho. Vidíme Boha, ktorý nás miluje a ktorý svoju lásku k nám dokázal tým, že dal svojho Syna, aby zomrel za nás. Keď pochopíme, že pôvodcom zla na tejto zemi nie je Boh, zmení sa naše zmýšľanie o ňom aj náš vzťah k nemu. Získali sme nový pohľad na Boha lásky, získali sme k nemu nový postoj a začíname ho milovať.

bb) Nový vzťah k sebe. Kým sme Boha nepoznali a neprijali jeho milosť, boli sme na seba hrdí, pyšní a chceli sme byť sebestační, nezávislí od neho. Mnohí si vravia: „Keby boli všetci ako ja...“ alebo „keby mi dôverovali, keby si zo mňa vzali príklad...“ Na druhej strane sme možno trpeli pocitom menejcennosti, chýbalo nám vedomie vlastnej hodnoty a zdravej sebadôvery.

Teraz, vo svetle Kristovho čistého charakteru, ktorý poznávame z evanjelií, zisťujeme, že náš vzťah k Bohu je narušený; že sme hriešnici. Uvedomili sme si to prvýkrát v živote. Súčasne poznávame, akú úžasnú hodnotu máme a dozvedáme sa, kto sme. Zisťujeme, že z Božej milosti, úplne zadarmo a čisto z lásky sa stávame jeho deťmi. (Ján 1,12)

bc) Nový vzťah k ľuďom. Prirodzený človek sa pýta: „Ako mi ten druhý môže pomôcť? Na čo mi môže byť užitočný?“ Vo vzťahu k druhým mu nejde o ľudí samých, o to, aby im pomohol, ale o to, aby oni pomohli jemu. Keď človek prežíva pokánie, prestáva mu byť odrazu ten druhý ľahostajný. Už nehovorí: „Nech sa o seba postará sám,“ ale vidí v ňom svojho blížneho. Začína chápať, že ten druhý je jeho brat alebo sestra, začína v nich poznávať tvár Pána Ježiša. Začína si ich vážiť, má o nich záujem a chce im pomôcť.

bd) Nový vzťah k hriechu. Pred pokáním hriech človeka priťahoval, bol pre neho príťažlivý. Teraz hriech ľutuje, vyznáva a prosí o odpustenie a silu, aby už nehrešil. Jedno dievča opisalo túto zmenu slovami: „Predtým som za hriechom utekala, teraz utiekam pred ním.“ To, čo sme predtým mali radi, teraz nenávidíme. Hnuší sa nám to, pretože chápeme, ako nám hriech komplikoval život a narušoval vzťahy vo všetkých oblastiach života. Nieкто to pekne vyjadril slovami: „Pokánie je zážitok, keď máme radosť z toho, že niektoré veci (ktoré nás lákali a mali sme ich radi) opúšťame.“ To preto, že sme v živote objavili nové hodnoty a kvalitnejšie vzťahy.

be) Zmena zmýšľania sa netýka len týchto štyroch vymenovaných oblastí. Človek, ktorý prežíva túto zmenu, premýšľa inak aj o manželstve, rodine, rodičoch, Božom zákone, cirkvi, práci, službe, spoločnosti, kultúre atď. K tomu všetkému má iný postoj. Zmena myslenia ovplyvňuje každú oblasť života a dáva jej nový rozmer. Nový vzťah sa prejaví v zmenenom správaní človeka. Inak uvažuje, inak žije. (1 Kor 10,31)

c) Pokánie je obrat v životnej orientácii človeka. Kajateľ sa znamená vrátiť sa k Bohu (význam hebrejského slova „šuv“). Je to obrat v životnom nasmerovaní. Je to návrat k Bohu. Nieкто výstižne povedal: „Nech počítaš, ako chceš, vždy ti vyjde paradox viery: ísť vpred = obrátiť sa.“ To znamená prísť k Bohu v pokání.

Kto sa kajá, orientuje sa na Boha a riadi sa jeho vôľou. Taký človek ľutuje svoje hriechy, vyznáva ich Bohu, vyznáva ich tým, ktorým ukrivdil a prosí o silu, aby ich neopakoval. Priebeh pokánia môžeme sledovať na Dávidovi. Uvedomuje si hĺbku svojho hriechu, ale vidí tiež milosrdného Boha. Prosí: „Stvor mi čisté srdce, Bože, obnov vo mne pevného ducha.“ (Ž 51,12) Dávid vedel oceniť Boží dar odpustenia, preto sa z neho radoval.

Kajateľ sa znamená dovoliť Kristovi, aby sa stal Pánom nášho života. V pokání sa orientujeme na Krista, pozorujeme jeho život a chceme žiť tak, ako žil on. Stredom nášho života nie je naše vlastné ja, už nepresadzujeme svoje osobné záujmy, ale túžime žiť podľa Božej vôle.

d) Pokánie je túžba páčiť sa Bohu a plniť jeho vôľu. V Zj 3,19.20 Kristus vyzýva tých, ktorých život sa vyznačuje ľahostajnosťou a povrchnosťou: „Bud' teda horlivý a kajaj sa!“ Potom nám pripomína, že stojí pred dverami srdca

každého človeka a klope na ne. Chce vojsť dovnútra. Túži po našej kladnej odpovedi a chce v našom živote kraľovať. „Hľa, stojím pri dverách a klopem. Ak niekto počuje môj hlas a otvorí dvere, vojdem k nemu a budem stolovať s ním a on so mnou.“ Rim 2,4; Mar 1,15; Rim 12,1.2; Ján 16,7.8; Žid 3,7.8

3. Čo privádza človeka k skutočnému pokániu – Rim 2,4; Mar 1,15; Rim 12,1.2; Ján 16,7.8; Žid 3,7.8

a) Človeka privádza k pokániu poznanie Božej dobroty. Keď poznávam, kto je Pán Boh, aký je dobrý a láskavý, potom tento dotyk Božej lásky ma privádza k pokániu. Apoštol Pavel to vyjadril slovami: „...nevieš, že Božia dobrota ťa vedie k pokániu?“ (Rim 2,4) Zármutok nad tým, že náš hriech zranil Boha a narušil náš vzťah k nemu, nás vedie k pokániu. (Ž 32,5) Podobnú skúsenosť prežil Peter. K pokániu ho priviedla Ježišova dobrota. Potom, čo zakúsil Božiu milosť pri bohatom úlovku rýb, vyznáva: „Pane, odíď odo mňa, lebo som hriešny človek.“ (Luk 5,8) Keď zaprel svojho Majstra a keď z jeho pohľadu vycítil, že napriek všetkému ho má stále rád, „vyšiel von a žalostne sa rozplakal“. (Luk 22,61.62)

Hriech je namierený proti osobe, proti Bohu. Ide o narušenie úzkeho vzťahu s ním (pozri napríklad Dávidovo vyznanie v Ž 51,6: „Proti tebe samému som zhrešil, urobil som, čo pokladáš za zlé.“ Výstižné sú tiež Jozefove slová v 1 Moj 39,9, keď ho navádzala k hriechu Putifarova manželka: „Ako by som mohol spáchať takú veľkú nešťachetnosť a zhrešiť proti Bohu?“ Pokáním sa tento narušený vzťah obnovuje.

b) Boh privádza človeka k pokániu prostredníctvom evanjelia. Evanjelium je Božia moc, ktorá hýbe človekom. (Mar 1,15) Len prostredníctvom zvesti Božieho slova môžeme poznať, aký Boh je, čo od nás čaká a čo máme robiť. Toto radostné posolstvo nemožno nahradiť ničím iným. (Rim 10,17) Peter spolu s ostatnými apoštolmi zvestoval poslucháčom evanjelium. Keď si ho ľudia vypočuli, pýtali sa: „Čo máme robiť?“ Odpoveď znela: „Kajajte sa.“ (Sk 2,37.38)

Apoštol Pavel v Rim 1-8 predstavuje podstatu evanjelia. Po vsuvke (kap. 9-11) priamo nadväzuje na to, čo predtým vysvetlil, a upozorňuje na dôsledok posolstva

o milosti v Kristovi Ježišovi: „Napomínam vás teda, bratia, pre milosrdenstvo Božie, ...premeňte sa obnovením zmysľania, aby ste vedeli rozoznať, čo je Božia vôľa, čo je dobré, čo mu je príjemné, čo je dokonalé.“ (Rim 12,1.2)

c) Je to Duch Svätý, kto privádza človeka k pokániu. Človek sám, na základe vlastných predpokladov alebo schopností, sa kajať jednoducho nedokáže. Pokánie sa nedá naprogramovať alebo prikázať. Nedá sa k nemu prinútiť. Je vždy výsledkom pôsobenia Božieho Ducha. (Ján 16,7.8; Žid 3,7.8) Pokánie nie je nijaká zásluha. Je to výsledok pôsobenia Ducha Svätého prostredníctvom Božieho slova.

Prečo sa kajať a z čoho sa kajať? Pokánie je nutné, pretože sme hriešni a hrešíme. Máme prevrátené myslenie a nesprávne životné postoje. Sme zahľadení do seba. Myslíme na seba, sme sebeckí, často nemáme záujem o druhých a sme ľaho-stajní k utrpeniu iných. Potrebujeme sa kajať zo svojej nelásky, nedostatku súcitu, nezáujmu o druhých, sebeckva, pýchy, netolerantnosti, pocitu nadradenosti, ľaho-stajnosti, zatvrdilosti, prílišnej pohodlnosti, hnevu a konkrétnych hriechov. Božie slovo, Kristov zákon a jeho život sú najlepším zrkadlom, v ktorom uvidíme všetky svoje falošné postoje, nedostatky, chyby a hriechy.

4. Úplné odovzdanie sa Kristovi – Prísl 23,26; 1 Ján 4,19; Mar 12,28-33; Fil 1,21; Gal 2,20.21

Keď spoznáme úžasnú Božiu lásku a dovolíme, aby sa nás zmocnila a zmenila naše myslenie, chceme úplne patriť Bohu. Na jeho lásku odpovedáme láskou. „My milujeme, lebo on nás miloval ako prvý.“ (1 Ján 4,19) Naš život sa vyznačuje láskou, pretože Božia láska prebýva v našom srdci. (2 Kor 5,14; Mar 12,28-33) Chceme žiť pre Krista a on túži po spoločensťve s nami. Preto nás vyzýva: „Syn môj, daj mi svoje srdce.“ (Prísl 23,26) Radi sa mu úplne odovzdáme, pretože sme ho poznali. Spolu s Pavlom vyznávame: „Veď pre mňa žiť je Kristus...“ (Fil 1,21) „Už nežijem ja, ale žije vo mne Kristus. A to, čo teraz žijem v tele, žijem vo viere v Božieho Syna, ktorý si ma zamiloval a seba samého vydal za mňa.“ (Gal 2,20.21) Toto odovzdanie Bohu sa uskutočňuje v modlitbe.

Výsledkom pokánia je úplné odovzdanie sa Kristovi. Odovzdať sa mu môžeme celkom jednoduchými slovami v modlitbe: „Pane Ježišu, ďakujem ti, že som mohol poznať tvoju lásku a že ma máš rád takého, aký som. Prosím, prijmi ma. Úplne sa odovzdávam do tvojich rúk a chcem sa nechať viesť tebou. Amen.“

II. Výkladové poznámky

1. Motivácia k pokániu

K pokániu by človeka nemali viesť strach z trestu, hrozba Božieho súdu, vypočítavanie hriechov, zosielanie hromov a bleskov za zlé správanie, výčitky alebo zastrašovanie. Nikoho nie je možné priviesť k pokániu moralizovaním. Tým docielime skôr to, že človek sa zatvrdí, alebo prinajlepšom zastaví. Strach nemá moc zmeniť nás. Negatívne emócie nemôžu v živote človeka spôsobiť pozitívnu zmenu.

Tou pravou motiváciou k pokániu nemôže byť ani túžba po odmene. Akákoľvek materiálna alebo iná ponuka nemôže priviesť človeka k pokániu. Viedlo by ho to len k zištným myšlienkam. Niekomu však táto motivácia môže poslúžiť ako barlič-ka. Na skutočnú zmenu v živote to však nestačí. Len láska dokáže rozpustiť ľadový pancier, ktorý obopína srdce človeka.

Písmo sväté veľmi dôsledne ukazuje, že to, čo človeka privádza k pokániu, je Božia láska, jeho dobrotá a súcit. Nikdy sa nesnažme predstaviť evanjelium tak, aby poslucháči mali dojem, že k spaseniu ich privedú aj iné pohnútky. Ich aj naša motivácia pri práci s ľuďmi by mala byť čo najčistejšia.

2. Rozdiel medzi pravým a falošným pokáním

Pravé pokánie sa prejavuje ľútosťou nad tým, že som zarmútil Boha a narušil krásny osobný vzťah s ním. Pri takomto pokání človek ľutuje vlastný čin, hriech. Uvedomuje si hrôzu hriechu. Hriešnik ide so svojím bremenom ku Kristovi, otvorene mu všetko vyznáva (a tiež tomu, komu ublížil) a nechce svoj hriech už nikdy opakovať. Takéto pokánie prežili napríklad Dávid alebo Peter.

Falošné pokánie sa prejavuje povrchnými citmi a nedostatočným uvedomením si toho, čo je to hriech. Pri takomto pokání

človek ľutuje následky hriechu. Neuvedomuje si plne narušenie osobných vzťahov. Myslí si, že samotný hriech nebol až taký zlý; zlé sú podľa neho len jeho následky. Príkladom takého pokánia je ľútosť Ezaua alebo Judáša.

Príkladom pravého a falošného pokánia je tiež príbeh o publikánovi a farizejovi zaznamenaný u Luk 18,9-14. Farizej, ktorý neprežíva pravé pokánie, sa porovnáva s druhými. V porovnaní s publikánom si pripadá lepší. Neprosí o milosť, pretože si myslí, že všetko má. Neprosí o nič, preto ani nič nedostáva. Publikán, naproti tomu, si uvedomuje svoju hriešnosť a nedokonalosť a v pokore prosí Boha o zľutovanie. Pretože pozná svoju potrebu a prichádza s prázdnyimi rukami, odchádza „ospravedlnený do svojho domu“. (v. 14)

3. Význam pojmu „srdce“ v Biblii

Pod pojmom srdce sa v Biblii len výnimočne myslí telesný orgán, teda sval, ktorý pumpuje krv do tela. Týmto výrazom biblickí pisatelia väčšinou vyjadrujú najhlbšie city, najvnútornejšie pohnútky a hlboké myšlienkové pochody. Dať alebo odovzdať Pánu Bohu svoje srdce znamená dať mu svoj život, nechať sa ním viesť a usmerňovať vo svojom myslení, cítení, pohnútkach a rozhodovaní. (Dan 1,8; Mar 2,6; 5 Moj 29,4; 6,5; Jer 25,3; Prísl 3,5; 10,8; Iz 35,4; Ž 76,6 atď.)

III. Praktické dôsledky

1. Pokánie vedie človeka k pokore. Človek poznáva, že je hriešnik a nemôže pre seba urobiť to, čo by chcel.
2. Pokánie ho vedie k novému pevnému vzťahu, ku vzťahu lásky a vďačnosti voči Bohu a ľuďom.
3. Keďže Boh nás prijíma takých, akí sme, mali by sme sa takto bezpodmie-nečne prijímať aj my navzájom. Nechceme meniť druhých podľa svojho obrazu, ale dovoľme Bohu, aby ich on menil na svoj obraz. Buďme trpezliví a pamätajme na to, že Pán Boh mal a má aj s nami veľa práce. Zmena neprebíha vždy tak ideálne a tak rýchlo, ako by sme si priali. Dovoľme, aby aj druhí ľudia „dozrievali“.
4. Pokánie vedie k skúsenosti odpustenia hriechov. Odpustenie prijímame vierou. Istota odpustenia je v živote zdrojom skutočnej radosti. (Ž 32,1-3; 103,1-3)
5. Pokánie je životný štýl človeka. Je to nový spôsob života. Prvá téza zo slávnych 95 téz, ktoré vyhlásil Martin Luther v roku 1517 vo Wittenbergu, znela: „Keď náš Pán a Majster Ježiš Kristus povedal: 'Čiňte pokánie', chcel, aby celý život veriacich bol pokáním.“
6. Zmyslom pokánia je premena človeka. V živote nastáva taká hlboká zmena, že človek začína odrážať Ježišov

charakter. Boh vydobyl spasenie mimo nás, chce ho však realizovať v nás. Prišiel nás nielen zachrániť, ale aj uzdraviť. Pokáním sa začína zmena v životnom nasmerovaní. Je to zmena srdca a života.

Veľkým satanovým zvodom a dobre premysleným trikom a ľst'ou je tvrdenie, že ku Kristovi smieme prísť až potom, keď sa budeme kajať, keď v našom živote nastane určitá náprava, keď sa zmeníme a budeme dobrí. Satan dobre vie, že bez Krista nie sme schopní konať pokánie a prežiť vnútornú zmenu. Preto tvrdí: „Áno, choď ku Kristovi, ale až potom, keď sa budeš kajať.“ To znamená neprísť ku Kristovi nikdy. Nádherná správa evanjelia spočíva v tom, že ku Kristovi môžeme prísť takí, akí sme, so svojimi hriechmi a biedou. On nám dá silu, aby sme konali pokánie. Kristus nás nemôže spasiť takých, akí sme, s našimi hriechmi. Jediný má však moc zbaviť nás tohto bremena hriechu, odpustiť nám, očistiť nás a dať nám silu k novému, lepšiemu a harmonickému životu.